

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОВНИХ ОДИНИЦЬ СПОРТИВНОГО СЛЕНГУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

АНОТАЦІЯ

У пропонованій статті досліджуються шляхи збагачення вокабуляру спортивного сленгу англійської мови. Автор визначає основні критерії, за якими творяться спортивні сленгізми англійської мови, виділяє найбільш продуктивні способи творення спортивного сленгу, а також визначає перспективи подальших досліджень з урахуванням сучасних наукових парадигм.

Ключові слова: сленг, спортивні сленгізми, метафоричний перенос, емотивний компонент значення.

Потреба людей у спорті зростає із розвитком суспільства. Популярність та масовість спорту, його велике значення у житті сучасного суспільства, широке освітлення різних сторін спортивного життя на сторінках преси сприяють проникненню спортивної лексики у галузь мовного спілкування. Галузь фізичної культури та спорту є відкритою системою, яка швидко розвивається, збагачується новими поняттями та адаптує одиниці з різних варіантів англійської мови, що і зумовлює необхідність дослідження лексики фізичної культури та спорту.

Нелітературні різновиди мови, зокрема сленг та соціальні діалекти, вже тривалий час викликають інтерес і привертають увагу дослідників [1; 2; 3; 4; 7; 9; 10]. Але незважаючи на наявність значної кількості робіт, присвячених аналізу нелітературної підсистеми, поза увагою дослідників залишається питання функціонування та поповнення вокабуляру спортивного сленгу англійської мови. **Об'єктом** дослідження є спортивний сленг англійської мови. **Мета роботи** полягає у дослідженні шляхів збагачення вокабуляру спортивного сленгу англійської мови.

Сленг – категорія динамічна. Динамізм і мінливість сленгу найбільш яскраво проявляються у швидкій реакції на життя мовного колективу, в постійному оновленні вокабуляру (виникненні нових слів і нових значень вже існуючих у мові лексичних одиниць) [9, с. 13].

Засоби масової інформації та реклама, як основні канали розповсюдження нелітературної лексики сленгу та соціальних діалектів, значною мірою сприяють її популяризації.

Розвиток спорту та багаточисельні видання англійської спортивної літератури зумовили збагачення спортивної лексики. Пресу, кіно, телебачення слід вважати основними каналами проникнення стилістично-знижених одиниць до літературної мови. Так, важливим джерелом поповнення складу спортивних сленгізмів, в семантиці яких значну роль відіграє конотативний компонент, є загальноживана лексика. Такі лексичні одиниці не стільки позначають предмети, поняття, або явища, скільки характеризують їх [10, с. 221]. Вони також мають значний прагматичний потенціал за рахунок експресивних, емоційних та оцінних елементів значення.

За нашими дослідженнями більшість сленгізмів спортивної сфери утворюються на метафоричній основі, тобто відбувається перенос первісного значення лексеми на нове. Метафора як один з центральних лінгвістичних механізмів виступає рушійною силою в процесі семантичної деривації. Застосування метафори поєднане з тим фактом, що люди з готовністю порівнюють та зв'язують між собою різні реалії, які мають подібні властивості [8, с. 331]. Саме завдяки метафоричному переносу з'являються численні лексико-семантичні варіанти, які поповнюють вокабуляр спортивного сленгу. Шляхом метафоричного переносу було утворено багато спортивних сленгізмів, що називають самих атлетів, наприклад:

jock – спортсмен.

Now that jocks can talk to us directly, the press is boxed out.

(ESPN.com, May 18, 2009)

gaffer – менеджер, тренер.

All the Manchester United players said they owed their success to the gaffer and the rest of the coaching staff.

(englishclub.com/ref/Slang/Sports/index.htm)

stiffs – запасний або дублюючий склад команди; ліга дублюючих команд.

We had reserve teams with the likes of myself, Hugo Viana, Titus Bramble and Shola Ameobi in there. At times we had Pounds 60m worth of talent playing in the stiffs.

(The Sun (U.K.), Mar. 31, 2004)

benchwarmer – запасний гравець.

*At age 12, when Jeremy Tyler was a pudgy **benchwarmer** for a local summer basketball team, he took an inbounds pass and darted to the basket for a layup.*

(NYTimes, Apr., 25, 2009)

У хокеї також з'явилися сленгізми, які були утворені шляхом метафоричного переносу.

Розглянемо такі приклади:

puck bunny – фанатка хокею чи хокеїста, яка зазвичай має сексуальні відносини з гравцями.

*The Minnesota Wild fanatic followed her favorite player, Manny Fernandez, to the small city of Luleå, Sweden, where he was tending goal during the NHL lockout....She acknowledges that such dedication could have been seen as odd, but Pergakis insists she's no "**puck bunny**."*

(Star-Tribune (Minneapolis, Minn.), Mar. 20, 2005)

pivot – опорний, центровий гравець.

...that was best remembered for the crushing hit New Jersey defenseman Scott Stevens delivered to Philadelphia star *pivot* Eric Lindros.

(ESPN.com, March 18, 2009)

Можна виділити ряд нових сленгових виразів, які позначають певний удар або дію, що виконують спортсмени:

slobber-knocker – сильний удар при зіткненні двох гравців або ж досить груба гра.

*The recent football success for the University of Georgia has brought visibility to that unique class of player known by some as "**the slobber knocker**," a guy who hits opposing players so hard that spit flies out of their mouths.*

(Atlanta Journal-Constitution, Oct. 6, 2005)

pooch punt – удар, зроблений шорше в стратегічних цілях, ніж, для того, щоб забити гол.

*He is unbelievable in what people call **pooch punting**, kicking the ball inside the 20-yard line.*

(Capital-Journal, Oct. 28, 2005)

bring the wood – блокувати з надзвичайною силою та жорстокістю.

*You want to get geeked up because Blue made a big hit. But you know that dude is in pain because Blue **brings the wood**.*

(Atlanta Journal-Constitution (Ga.), Sept. 21, 2005)

plunder – забивати гол.

*It was here, last season, that Ronaldo **plundered** 27 of the 42 goals that earned him the celebrated Ballon d'Or, saw him named FIFA's World Player of the Year and helped propel his club to a Premier League and Champions League double.*

(Sport, March 11, 2009)

decleat – збити противника з ніг.

*Faulk charged downfield, upended a would-be blocker – a "**decleating**," in NFL parlance—and dropped Jamal Robertson "like nobody else was on the field," coach Mike Martz said.*

(St. Louis Post-Dispatch, Oct. 6, 2004)

Основне значення лексеми *rake* – "згрібати". У спортивному сленгу відбувається зміна значення і слово *rake* використовується в значенні "добре бити".

*After almost a century in which anguish has accumulated like autumn leaves, New England wakes up this morning toasting a team that, in the current baseball parlance, really "**rakes**".*

(San Diego Union-Tribune (California), Oct. 28, 2004)

У літературній англійській мові слово *scuffle* означає "волочити ноги, робити щось наспіх". У бейсбольному сленгу відбувається звуження значення і слово *scuffle* використовується для позначення поняття "погано грати, бути не в формі".

*RHP Jay Powell was **scuffling** the first month of the season. He was coming off a poor 2000 during which he spent most of the time on the DL.*

(Sporting News May 28, 2001)

filthy stuff – добра подача.

Other than a pitcher with “filthy stuff”, as they say in dugout parlance, nothing can kill a hitting streak like over-analysis.

(Examiner (San Francisco, California), June 23, 2004)

Шляхом метафоричного переносу утворені й інші спортивні сленгізми, що позначають подію, спортивний інвентар або фізичні можливості атлета:

Так, слово *brick* має перше значення “цеглина”. На основі метафоричного переносу воно змінилося на “не досягнути бажаного результату, поставленої мети”.

Hardaway had an average Hardaway game, and bricked crucial shots near the end of the game.

(Usenet: rec.sport.basketball.pro May 1, 2002)

sack dance – святковий танець, який виконує гравець після того, як збиває супротивника, керуючого наступальними діями своєї команди.

Barnett was criticized by television announcers for doing his samurai sack dance with the Packers trailing Philadelphia by 35 points.

(Capital Times & Wisconsin State Journal, Dec. 14, 2004)

big dance – важлива подія, турнір чи гра за чемпіонство.

*Pittsburgh is a perennial finalist and frequent winner in the Big East tournament, but it apparently leaves its game in Madison Square Garden come the **Big Dance**.*

(Newsweek, March 24, 2008)

fumblerooski – гра, в якій опорний гравець робить вид, що незграбно володіє м'ячем, і партнер по команді підхоплює м'яч.

In more common parlance, the play was a “fumblerooski,” designed for center Joe Dooley to place the ball on the ground after touching it to quarterback Mike Tomczak’s hands.

(Cleveland Plain Dealer (Ohio) Nov. 20, 2004)

soap scrimmage – в непрофесійному американському футболі – тренувальна гра, для якої ціна входу складає брусок мила.

Charles City head football coach Steve Stallsmith announced Monday that the 2005 football scrimmage scheduled for Friday night at Comet Field has been changed from a soap scrimmage to a sports drink scrimmage. Admission to the game is to bring a sports drink to the game.

(Charles City Press (Iowa), Aug. 24, 2005)

bag skate – тренування команди, яке складається з напруженого катання на ковзанах та спринтів, зазвичай без шайби.

Hockey players call it a “bag skate.” An early-morning practice during which a cranky coach skates his disinterested team till the players are bagged. Out of gas. Exhausted. A bag skate is a great attention getter for a coach who thinks his team has lost its focus.

(Calgary Herald (Alberta, Canada), Nov. 6, 2003)

packed stadium – заповнений стадіон.

...thanks to lucrative (прибыльный) TV contracts, commercial deals and packed stadiums.

(Sport, March 3 2009)

notch – гол.

It’s only when he drops a notch or two that we raise an eyebrow. That says something.

(Sport, March 31 2009)

juice – сила, стійкість.

Roger was running low on juice in the last few minutes, so Rafael overpowered him and won the game.

(englishclub.com/ref/Slang/Sports/index.htm)

yips – сильне хвилювання, що спричинює помилки.

Tiger Woods never seems to get the yips. He always looks calm, even when he's playing a very important shot.

(englishclub.com/ref/Slang/Sports/index.htm)

go north with the club – приєднатися до команди вищої ліги.

A player told that he has made the team is referred to as “going north with the club.”

(NYFansOnly.com, Nov.21, 2004)

bang – припиняти гру через погану погоду.

*The game was **banged** after a 48-minute rain delay, that included 30-minutes of actual rain.*

(OriolesHangout.com, July 13, 2003)

wear one – бути вибитим пітчером.

*They expected someone to “**wear one**”—baseball parlance for getting plunked—after their pitchers hit seven Dodgers batters in their previous series.*

(Denver Post, May 2, 2005)

alligator arms – короткі руки гравця.

*Some of the best players in the NBA have developed “**alligator arms**”— sports parlance for not extending the arms—under the pressure of big free throws.*

(Bonner County Daily Bee (Sandpoint, Idaho), Dec. 31, 2008)

tools of ignorance – маска кетчера, щитки та наколінники.

*Bresnahan’s shin guards were the final pieces of the “**tools of ignorance**”, that great descriptive phrase for the catcher’s equipment.*

(Why Is The Foul Pole Fair? Apr. 1, 2003)

Крім метафоричного переносу спортивні сленгізми утворюються шляхом словоскладання:

one-touch football – футбол в один дотик.

*I will always try difficult things here, but in Spain it's about playing more of a simple game - **one touch football**, short passes.*

(Sport, Oct.30, 2008)

one-man team – команда, в якій один головний гравець веде за собою всю команду і вирішує долю матчу.

*I never used to believe such a thing as a **one-man team** existed but if there is such a thing then Steven Gerrard is that man and Liverpool is that team.*

(Sport, March 31, 2009)

kiss-and-cry area – місце, де спортсмени та тренери чекають, поки будуть підраховані очки.

*Try not to point out that something’s not really a sport if a pseudo-athlete waits in what’s called a **kiss-and-cry area**, while some panel of subjective judges decides who won.*

(Pajiba, Feb. 12, 2006)

hoofball – футбол, зосереджений на довгі паси, ніж на дриблінг та короткі пеередачі.

*They did nothing to show the fans any different to the growing thought that Worthington was insisting on a style of football more scathingly referred to as “**hoof**”ball.*

(Vitalfootball.co.uk, May 27, 2006)

full-gorilla – агресивно, з великою силою.

*“He felt better, but it’s not at a level where we can just turn him loose on Saturday,” Manager Mike Scioscia said of Washburn, who threw off a bullpen mound and said he felt only slight discomfort while going “**full-gorilla**”, as he termed it.*

(Daily Breeze (Torrance, California), Aug. 5, 2005)

bicycle-kick – удар “ножиці”.

*Best goal Amr Zaki’s **bicycle-kick** for Wigan against Liverpool at Anfield was the best I saw.*

(Times, May 24, 2009)

Для позначення певних футбольних понять виникають нові сленгові вирази. Так, наприклад, різновид футболу – міні-футбол – утворюється на основі запозичення слів з іспанської мови та їх словоскладання: futbol (football) + sala (indoor).

futsal – міні-футбол, футбол, в який грають в залі з меншою кількістю гравців.
Short for futbol sala—loosely translated as indoor soccer—futsal is played in soccer-crazed countries all over the world.

(*Boston Globe*, Dec. 12, 2004)

Вокабуляр спортивного сленгу представлений також одиницями, які утворилися шляхом скорочення. Яскравим прикладом цього є слово *goalkeeper* (голкіпер), яке перетворилося на *goalie* зі збереженням свого значення, але стало вживатися як сленгове:

Many goalies have played on better teams than Brodeur.

(*ESPN.com*, March 18, 2009)

Безперечно, сфера спорту є досить емоційною. Кожну хвилину в душах гравців, тренерів та вболівальників вирують емоції. У мовних одиницях спортивного сленгу наявні емотивні компоненти значень, наприклад: *smash (lawn tennis)* – удар, але не просто, а нищівний удар, оскільки слово *smash* в англійській означає ще й *нищити, трошити, розтворювати, крушити, розбивати вицертъ; timekeeper* – секундометрист, де *keeper* – ще й *хранитель, сторож; goalkeeper* – воротар, де *goal* – (*спорт.*) *ворота, гол*, а в першому значенні – *мета, місце призначення*. Переконалим прикладом можуть бути також спортивні сленгізми, що використовуються у баскетболі – *foul, lay-up (shot), key lane*, на які хочемо глянути трохи з іншого боку. Англійське – *foul* – у спорті означає *похибка, порушення правил*, однак в літературній англійській мові ця лексема ще має значення *брудний, смердючий, зіпсований (зіпсувати)* [6, с.74–77]. З цього можна зрозуміти, що “ситуацію фолу” американські баскетболісти інколи класифікують ще як брудну, нечесну гру. Тут, як бачимо, чітко виражена емоційно насичена ситуація, яка й відбилася в емотивному значенні (конотації) слова *foul* [5, с.53–56]. Подібна ситуація спостерігається у випадку із спортивним сленгізмом *lay-up*, який буквально означає “*припасений*” кидок, тобто спортсмен утримує, приховує, припасує протягом певного часу м’яч, щоб зробити ефективний кидок. Лексема *key lane (трисекундна зона)* буквально означає *ключ-зона* і передає як зовнішню подібність до іншого поняття, так і внутрішню, глибиннішу сутність: *key lane* – це основна, визначальна зона, в якій може вирішитися доля всієї гри.

Підводячи підсумок проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки. Спортивний сленг розвивається досить динамічно, особливо завдяки метафоричному переносу (*brick, gaffer, big dance, jock, juice, notch, plunder, packed stadium, tools of ignorance, bag skate, alligator arms*).

Значна кількість мовних одиниць сфери спорту у первинному вигляді є сленгом. Створені в процесі самої гри американськими підлітками, такі лексичні одиниці є дуже влучними, емоційно насиченими, вони точно передають саму суть поняття, ігрового моменту чи ситуації. Емоційний характер спортивних змагань віддзеркалився у спортивних сленгізмах. У деяких мовних одиницях, які були запозичені із загального сленгу, закодована певна чуттєво-асоціативна семантика. Такі мовні одиниці мають виражене емоційне навантаження та часто виражають напруження, динаміку, експресивність гри (*smash (lawn tennis), timekeeper, goalkeeper, foul, lay-up (shot), key lane*).

Перспективним напрямком дослідження може бути подальший лінгвістичний та соціолінгвістичний аналіз спортивного сленгу з метою більш детального вивчення його вокабуляру, визначення його ролі у поповненні словникового складу сучасної англійської мови та дослідження на його основі мовної картини світу гравців та спортсменів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин И.Р. О термине «сленг» // Вопросы языкознания. – 1956. – № 6. – С. 107 – 114.
2. Жирмунский В. М. Национальный язык и социальные диалекты. – Ленинград, 1936. – 298 с.
3. Маковский М.М. Английские социальные диалекты. – М: Высшая школа, 1982. – 136 с.
4. Маковский М.М. Языковая сущность современного английского «сленга» // Иностранные языки в школе. – 1962. – № 4. – С. 20 – 28.
5. Маркс К. Емотивне значення та проблема адекватного перекладу термінів // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. IV / Відп. ред. Л.О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 53 – 56.
6. Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. IV / Відп. ред. Л.О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 74 – 77.

7. *Хомяков В.А. Введение в изучение слэнга – основного компонента* английского просторечия. 2-е Изд. – М.: УРСС, 2009. – 104 с.

8. Genthner D., Wolf Ph. Alignment in the processing of metaphor // Journal of Memory and Language. – October 1997. – Vol. 37. – № 3. – P. 331 – 349.

9. Green J. The Slang Thesaurus. – L.: Penguin Books, 1988. – 280 p.

10. Partridge E. Slang To- Day and Yesterday. – L.: Routledge and Kegan Paul, 1971. – 476 p.

SUMMARY

The paper analyzes the issue of the ways of the English language sports slang vocabulary enrichment. The author distinguishes the key criteria and the most productive ways of sports slang words creation, and sets out the perspectives of the further surveys in the area considering the contemporary scientific paradigms.

Key words: slang, sports slang, metaphorical transference, emphatic components of the meaning.

Наталія КОЗИКІНА

© 2009

Науковий керівник к.ф.н., доц. Запольських С.П.

ЗМІНИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА РОЗВИТОК СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена визначенню впливу змін у світовій економіці на розвиток словникового складу англійської мови. Автор здійснює аналіз інноваційних процесів та явищ у лексиці сфери економіки та визначає тенденції збагачення економічного лексику англійської мови. За результатами проведеного соціолінгвістичного і лексикологічного аналізу фактичного матеріалу, автор виділяє певні групи лексики, що представляють собою найактивніші інновації тієї чи іншої підсфери економіки. Найбільш актуальним виявився понятійний блок «Економіка в умовах глобальної фінансової кризи», тематична лексика якого широко використовується в сучасних умовах життя.

Ключові слова: економічна лексика, інноваційні процеси, неологізми, соціально-економічний розвиток, глобальна фінансова криза.

В умовах прогресу і кардинальних змін майже в усіх сферах суспільства виникає велика кількість нових слів, що значно відбивається на розвитку словникового складу сучасної мови. Це є досить закономірним явищем, оскільки мова, як відомо, це досить динамічна одиниця. Її лексичний склад не залишається в одному стійкому вигляді, а постійно оновлюється. Зміни ці є дуже швидкими. І тому словниковий склад будь-якої мови потребує постійного дослідження.

В останні десятиліття проблемі неології приділяється доволі багато уваги як вітчизняними, так і закордонними дослідниками (М.В. Белозьоров, В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, О.С. Кубрякова, А.О. Худолій, В.О. Чередниченко, R. Barnhard, A. Blank, D. Crystal). Підвищений інтерес до інновацій обґрунтовується тим, що останнім часом в англійській мові з'явився великий прошарок нових слів та словосполучень, утворених під впливом різноманітних соціальних чинників.

Слід зазначити, що в мові, як правило, виникають і закріплюються ті одиниці, що передають поняття, пов'язані з найбільш важливими й актуальними проблемами сучасності. Сучасний етап розвитку людства характеризується безпрецедентним зростанням і розширенням суспільно-політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків. Окреме місце посідає економічна сфера, що наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть виявилась одним із головних постачальників неологізмів в англійську мову у зв'язку з новими тенденціями і напрямками соціально-економічного розвитку [2, с. 39]. Саме зростання кількості лексичних і фразеологічних